

ADQUISICIÓ DEL PARÀMETRE DEL SUBJECTE NUL EN CATALÀ

Elena Verdú Seguí
Universitat d'Alacant

1. INTRODUCCIÓ

El present treball se situa dintre del camp d'estudi de la Lingüística. Concretament correspon a l'especialització dedicada a la investigació en l'adquisició del llenguatge. L'interès per aquest tema va nàixer durant una estada en la Universitat Autònoma de Barcelona on vaig tenir l'oportunitat de cursar l'assignatura d'Adquisició del Llenguatge amb la Dra. Anna Gavarró. El descobriment d'aquest camp em va conduir a sol·licitar la tutorització del meu TFG en el Departament de Lingüística de la Universitat d'Alacant on la professora Claudia Comes va acceptar de bon grat la meua proposta.

Aquest treball estudia l'adquisició del paràmetre del subjecte nul en català. La qüestió de la qual partisc i que guia el meu treball és la següent: els xiquets catalanoparlants menors de 5 anys, han fixat correctament el paràmetre del subjecte nul?

Arran d'aquesta qüestió se'n deriven d'altres: què és un paràmetre? Des de quina edat partim? Per què fins als 5 anys? I la més important de totes: quin és l'objectiu que perseguim? A poc a poc anirem resolent aquestes preguntes.

Abans, però, d'iniciar l'explicació cal destacar que la nostra anàlisi i totes les idees que exposarem al llarg d'aquest treball, s'han realitzat mitjançant la teoria de la Gramàtica Generativa de Chomsky. Aquesta sosté que els éssers humans estan equipats amb un nombre finit de coneixements que els permet construir i interpretar un nombre infinit d'oracions, oracions gramaticals. Així doncs, podem dir que la gramàtica generativa és el conjunt de regles que permet generar totes les manifestacions lingüístiques d'una llengua de manera simple, exhaustiva i general.

1.1 TEORIA DELS PRINCIPIS I ELS PARÀMETRES

El plantejament de la gramàtica com un conjunt de principis i paràmetres naix amb Chomsky (1981) arran del seu desig d'explicar el problema de l'adquisició del llenguatge. Chomsky considerava d'allò més sorprenent el salt que existeix entre el conjunt de dades lingüístiques, menut i arbitrari, d'un xiquet quan aprèn una llengua i la gran habilitat dels adults per a interpretar i produir missatges a partir d'un nombre finit de recursos lingüístics. Aquesta «pobresa de l'estímul» porta a un plantejament on s'extrau tot el possible de la gramàtica de les llengües particulars i s'incorpora en forma de principis a la Gramàtica Universal (GU). Per tant, podem dir que «un *principi gramatical* és una condició que obeeixen totes les gramàtiques de les llengües humanes, sense excepció i independentment de variacions tipològiques» (PICALLO: 2004, 10)

Cadascun d'aquests principis universals té una sèrie de paràmetres, és a dir, valors que es fixen en cada llengua. En altres paraules, un paràmetre és allò que caracteritza una llengua però que pot variar respecte d'altres. El mateix Chomsky explica el model teoria de principis i paràmetres (TPP) amb l'analogia següent:

Es tractaria d'alguna cosa així com un sistema amb un complex i intricat entrellaçament de cables, algunes de les connexions de les quals no han estat establertes encara, i amb, diguem, una caixa d'interruptors que han d'estar en una de diverses (potser només dues) posicions, perquè així el sistema en el seu conjunt pugui començar a funcionar. A aquests interruptors és al que denominem «paràmetres», i aquests han de ser fixats per l'experiència que és la que diu com han de col·locar-se aquests interruptors (CHOMSKY:³ 1986a, 454).

Amb aquest estudi volem veure si es confirma la hipòtesi que els xiquets han establert i, per tant, si han adquirit correctament el paràmetre del subjecte nul, per la qual cosa no hi haurà diferències entre la gramàtica adulta i la infantil. És important destacar que aquest plantejament segueix la hipòtesi del VEPS (*Very Early Parameter Settings*) Wexler (1991), la qual defensa que els paràmetres bàsics de moviment

---

³ Traducció pròpia.

del verb es fixen correctament durant els primers estadis observables de la llengua; i dintre d'aquests paràmetres bàsics trobem l'ús o no del subjecte nul (per exemple, anglés *vs.* català).

Per comprovar si la nostra afirmació és encertada farem una comparació de les nostres dades del català amb els resultats de l'anglès (llengua que no admet l'omissió de subjecte) que la psicòloga Virginia Valian exposa en Valian (1991). Amb aquesta comparació volem veure si la nostra hipòtesi de partida es confirma i, en conseqüència, si segueix la teoria del VEPS. Així doncs, la nostra hipòtesi planteja que els nens d'ambdues llengües han de divergir entre ells però coincidir amb els adults de les seues respectives llengües. Amb aquesta proposta, a més, tractem de provar que la posició defensada per Nina Hymes (1986), la qual explicarem tot seguit, no és possible.

1.2 HIPÒTESI DEL *PRO*

In one class there is an empty category, *pro*, underlying the superficial absence of subjects (Hyams, 1986, 1987). We will refer to this as the *pro* hypothesis. On the *pro* hypothesis, subjects are not optional: all sentences have subjects, and some of those subjects consist of the unpronounced pronominal *pro*. The child's productions look as if the subject is optional, but there is an underlying abstract subject (VALIAN: 1991, 25).

Hyams (1986) argumenta que la gramàtica primerenca dels xiquets difereix de l'adulta pel que fa a l'establiment positiu del paràmetre *pro-drop* o de subjecte nul. Aquesta lingüista defensa que el *pro-drop* és l'estat inicial d'aquest paràmetre i, per aquesta raó, els xiquets que aprenen anglés elideixen els subjectes fins que arriba el moment que el restableixen. Així doncs, en quin moment es produeix —segons Hyams— aquesta restauració del paràmetre? Des de la seua visió, si el nen rep una frase ben formada en anglés, la qual no pot generar amb la seua gramàtica *pro-drop*, llavors ens trobem davant una mostra d'evidència positiva que el porta a la restitució del paràmetre. Aquest canvi ve donat per l'ús de subjectes expletius, ja que segon Hyams, l'ús d'expletives coincideix amb l'abandó de frases sense subjecte.

Amb aquesta hipòtesi, Hyams tracta d'assimilar els subjectes nuls dels xiquets que aprenen l'anglès als del català o l'italià. No obstant això, aquesta anàlisi es troba amb moltes objeccions, entre elles les dades empíriques que aporta Valian (1990 i 1991) als seus estudis. A través d'aquestes investigacions la psicòloga americana mostra les diferències estructurals que existeixen en la distribució del subjecte nul. És a dir, si vertaderament els xiquets angloparlants tingueren el paràmetre establert a *pro-drop*, llavors esperaríem trobar subjectes nuls en els mateixos contextos que en una llengua de subjecte nul, no obstant això, no hi ha presència d'aquest tipus de subjecte en les construccions subordinades; i segons apunta Rizzi (2002) aquest és un entorn lícit perquè aparega un *pro*.

Amb tot, la idea d'un paràmetre mal establert és problemàtica, ja que si, com diu Valian (1990), considerem que la presència de *pro-drop* és una configuració positiva, llavors la presència d'oracions amb subjecte és suficient per provar que aquest enquadrament inicial és erroni. En les llengües de subjecte nul també apareixen oracions amb subjecte. D'una altra banda, l'apel·lació del Hyams a l'ús de les expletives també és problemàtica, ja que si la gramàtica del xiquet es troba establida a *pro-drop* llavors tampoc produiria subjectes per a les expletives.

Com hem avançat, aquest treball tracta de demostrar que els xiquets han establert correctament el paràmetre del subjecte nul en català. Hi ha diverses maneres de dur a terme un estudi com aquest: per una banda, existeix la possibilitat d'enregistrar personalment els usuaris i per una altra, també podem recórrer a una base de dades, a un corpus. D'aquestes dues maneres de procedir, nosaltres hem triat la segona. CHILDES⁴ és la base de dades d'on hem extret tots els fitxers, tant d'adults com de xiquets, que hem analitzat en aquest treball.

---

⁴ CHILDES (Child Language Data Exchange System) és un corpus establert el 1984 per Brian MacWhinney i Catherine Snow que es fa servir com un repositori central per a les dades d'adquisició de primeres llengües. Les seues primeres transcripcions daten de la dècada de 1960, i ara té continguts (transcripcions, àudio i vídeo) en 26 idiomes a partir de 130 cossos diferents, tots els quals estan a disposició del públic de tot el món. Recentment, CHILDES s'ha convertit en un component d'un corpus més gran anomenat Talk Bank, que també inclou les dades d'idioma dels afàsics,

Així doncs, el procediment que hem seguit per a l'anàlisi dels fitxers ha estat comptabilitzar els subjectes nuls en frases subordinades i no subordinades de 52 fitxers corresponents a 6 xiquets parlants de català entre 2 anys i mig i quatre; i 19 corresponents a 12 adults també catalanoparlants, és a dir, un total de 71 fitxers. Hem analitzat fitxers adults perquè és de l'única manera que podem extraure conclusions, atès que els xiquets, segons la teoria generativista, tenen uns principis innats però encara han d'establir-ne els paràmetres i aquests es fixen sobre la base de l'evidència del seu entorn, és a dir, dels seus interlocutors adults. Els adults actuen com a grup de control.

La raó per la qual els fitxers que hem analitzat es troben en una franja d'edat dels dos anys i mig fins als quatre té una raó de ser. En el període dels 20-24 mesos els xiquets i xiquetes incrementen moltíssim el seu vocabulari, i es produeixen unions de dues paraules, és el que coneixem com «estadi de les dues paraules». En aquest període ja es respecten els paràmetres de direccionalitat i, per tant, podem començar a extraure conclusions de la sintaxi dels xiquets que, al cap i a la fi, és l'objectiu que perseguim en aquest treball.

Per verificar la nostra hipòtesi hem hagut de realitzar un estudi detallat de diversos factors que condicionen la presència dels subjectes i que, a més, ens permetran comparar detalladament les nostres dades amb les de l'anglès. Així doncs, abans de centrar-nos en la freqüència d'ús dels subjectes explícits i dels nuls o *pro*, primerament hem calculat el percentatge de produccions vàlides (en el punt 2.1.4 exposarem detalladament què hem considerat vàlid i què hem descartat de l'anàlisi); tot seguit hem extret la diferència entre la producció total d'oracions simples i la de subordinades. Per últim, hem calculat la freqüència d'ús del subjecte en oracions simples primer, i després en subordinades. D'aquesta manera hem pogut comparar els nostres resultats amb els de l'anglès de Valian (1991).

---

adquisició d'un segon idioma, anàlisi de la conversa i l'aprenentatge d'idiomes a l'aula. CHILDES s'utilitza principalment per analitzar el llenguatge dels xiquets menuts i el discurs dels adults dirigit anens.

El corpus es pot trobar en <http://chilides.psy.cmu.edu/browser/index.php>.

Aquest ha estat el procediment que hem seguit per a la realització del nostre treball, no obstant això, destaquem que dintre de l'apartat següent fem un desglossament més detallat del mètode emprat en l'anàlisi dels fitxers. Val a dir que ho hem fet d'aquesta manera seguint l'exemple dels diferents estudis existents en adquisició de primeres llengües com Valian (1991), Gavarró, Mata i Ribera (2006) o Gavarró i Cabré-Sans (2009).

2. ESTUDI

2.1 EL SUBJECTE EN CATALÀ

2.1.1 EL SUBJECTE

L'estudi de l'oració simple s'ha abordat des de dues perspectives. D'una banda s'ha considerat l'oració simple com la relació entre els constituents bàsics: subjecte i predicat —visió que considerarem més tradicional. Per una altra banda, però, existeix un corrent alternatiu denominat *gramàtica de la dependència* (RAMOS: 1998, 92) que defensa la preeminència del verb, per tant, tota la resta de components serien arguments d'aquest. D'aquesta manera, el subjecte perd la seua preferència dins l'oració i es converteix en argument del verb.

Tot i que ambdues perspectives presenten els seus pros i contres, els generativistes opten per la primera opció, la tradicional, que és la que seguirem nosaltres. Cal recordar que la gramàtica generativa transformacional (GGT) proposa la presència de 3 constituents de l'oració: sintagma nominal (SN), flexió (FLEX) i sintagma verbal (SV). Aquells constituents que es troben en la posició de SN són considerats, en la seua majoria, subjectes (RAMOS: 1998, 92). El subjecte és l'argument del verb que assenyalava el participant més prominent. Té propietats úniques que el diferencien de la resta de constituents de l'oració, dels complements, ja que hi ha «processos estrictament sintàctics que afecten els subjectes i no pas els altres arguments, complements del verb» (RAMOS: 1998, 93). A més a més, l'omissió del subjecte no ens porta a l'agramaticalitat de l'oració, cosa que veurem més endavant.

2.1.2 PROPIETATS I TIPUS DE SUBJECTE

En català trobem tres tipus diferents de subjecte. En primer lloc, hi ha el subjecte gramatical que es troba en la posició de SN i es caracteritza perquè concorda amb el predicat. Per tant, considerem la *concordança* una propietat fonamental d'aquest subjecte, però no és l'única. El *cas* també ens ajuda a distingir aquests subjectes tot i que no ve marcat per les propietats morfològiques de les categories gramaticals, llevat dels pronoms.

En segon lloc trobem el subjecte derivat. Aquest tipus de subjecte es defineix perquè concorda i té cas nominatiu, igual que els subjectes gramaticals però, a més, mostra similituds semàntiques i sintàctiques amb el complement directe.

2.1.2.1 SUBJECTE NUL

En català el subjecte es pot realitzar sintàcticament o no. Per tant, què passa quan en una oració no hi apareix el SN subjecte? Aquest és un fenomen molt i molt freqüent en la nostra llengua així com en l'espanyol i l'italià, que s'inclouen dintre del paràmetre de les llengües de subjecte nul, però cal tenir present que n'hi ha d'altres com l'anglès o el francès que no admeten construccions sense subjecte.

El subjecte nul és la tercera classe de subjecte que tenim en català. Aquests subjectes, també anomenats buits, n'hi ha de diversos tipus i els separarem segons si el subjecte buit ho és d'una forma verbal personal o, per contra, ho és d'una no personal. Amb verbs en forma personal trobem els subjectes de naturalesa temàtica que són aquells que apareixen amb verbs que seleccionen semànticament un subjecte, i poden ser referencials o no referencials. Els referencials, com el seu propi nom indica, es relacionen amb entitats concretes: *El professor porta una tovallola petita* (Jordina 2;9.18); mentre que els no referencials no fan referència a cap entitat concreta. Dintre d'aquest segon tipus trobem les construccions amb *se* i les construccions amb el verb en tercera persona del plural. Exemple:⁵

---

⁵ En la mesura que ens siga possible tractarem que tots els exemples exposats siguin extrets directament dels fitxers que hem analitzat.

- (1) a. *pro* es dina molt bé en aquest restaurant.
 b. *pro* han tocat a la porta.

Si seguim amb els verbs en forma personal, també trobem subjectes nuls de naturalesa no temàtica que són aquells que, tot i atorgar cas nominatiu, no assignen paper temàtic a la posició del subjecte. Dintre d'aquest tipus trobem els verbs meteorològics però aquests, juntament amb els verbs en forma no personal, els explicarem en el següent apartat quan ens referirem als casos que no hem inclòs en la nostra anàlisi.

2.1.3 LA POSICIÓ DEL SUBJECTE

El català és una llengua que té certa flexibilitat pel que fa a la posició dels seus elements en l'oració, a diferència d'altres llengües com l'anglès que són més rígides; per aquesta raó, és freqüent que trobem el subjecte en posició preverbal però també el podem trobar postverbal. Amb tot, el català pertany al grup de les llengües configuracionals (RAMOS: 1998, 97), ja que habitualment l'oració segueix l'ordre subjecte-verb-objecte (SVO). Així, podem dir que la posició menys marcada del subjecte és la preverbal

Quins factors afecten la posició del subjecte? El fet que el subjecte aparega davant o darrere del verb no és ni gratuït ni arbitrari, hi ha diferents fenòmens que motiven aquesta posició. D'una banda, hi pot afectar la modalitat oracional, és a dir, l'entonació interrogativa o exhortativa; fins i tot, podem trobar subjectes en els imperatius. Segons quina siga la nostra intenció a l'hora de comunicar el subjecte tindrà una posició o una altra.

- (2) a. Vine tu aquí! (Guillem 3.1;8)
 b. A qui ha cridat Glòria?
 c. *A qui Glòria ha cridat?

També hi ha factors de caire discursiu que condicionen la posició del subjecte. Podem trobar desordre quan hi ha un desajustament entre l'estructura sintàctica SVO i l'estructura funcional que s'organitza en tema i rema (RAMOS: 1998, 99). Si el subjecte, que normalment és tema, aporta informació nova, automàticament es converteix en rema i llavors es trasllada a la posició postverbal:

- (3) a. [A Maria]Tema [la va ajudar Gemma] Rema
b. [A Maria la va ajudar]Predicat [Gemma] Subjecte

A més d'aquests casos, també n'hi ha d'altres que provoquen que el subjecte es trobe en posició postverbal. Si el verb és transitiu el subjecte pot situar-se tant darrere com davant del verb. Ara bé, el SN subjecte sempre, en tots dos casos, necessita anar acompanyat d'un determinant. I amb el mateix exemple que els transitius, trobem els anomenats verbs *intransitius purs* que també necessiten anar determinats.

Per contra, tenim el cas dels inacusatius que es caracteritzen perquè el seu argument té una interpretació semàntica força semblant a la dels objectes dels verbs transitius, tot i que concorden amb el gènere i el nombre del verb, igual que el subjecte. Aquestes característiques tan especials permeten que el subjecte aparega en posició postverbal i que, a més, no necessite un determinant; el mateix cas s'esdevé amb les passives amb *se*. Val a dir, a més, que aquests subjectes postverbals es pronominalitzen amb el pronom *en*.

- (4) a. Es venen pisos a bon preu = Se'n venen a bon preu (passiva amb *se*)
b. Arriben més convidats = N'arriben més (Guillem 3;0.0) (construcció amb verb inacusatiu)

En resum, en posició preverbal tots els subjectes han de portar determinant però amb els verbs inacusatius i les passives amb *se* el subjecte passa a posició postverbal i açò permet que puguem prescindir del determinant.

2.1.4 CASOS QUE HEM ELIMINAT DE LA NOSTRA ANÀLISI

Per realitzar el nostre treball hem hagut d'acotar el camp d'estudi. Per aquesta raó, hi ha diversos tipus de construccions que, tot i presentar omisió de subjecte, no són interessants per al nostre estudi. Així doncs, tot seguit procedirem a aclarir quines construccions no hem inclòs en l'anàlisi i les raons que han motivat aquesta decisió.

2.1.4.1 VERBS METEOROLÒGICS

Com hem vist fins ara, tot apunta que les oracions han de tenir necessàriament un subjecte sintàctic, que es pot realitzar lèxicament o

no. Tanmateix, hi ha un tipus de verbs que va en contra d'aquest principi: els verbs *meteorològics*. Respecte als subjectes d'aquestes construccions, existeixen dues teories: la primera defensa que les oracions amb verbs meteorològics no tenen subjecte perquè «són incapaçes de tenir-ne» (BEL: 2002, 1093). No obstant això, aquesta teoria entraria en contradicció amb aquelles llengües com l'anglès, que sí que presenten subjecte en aquestes formes: *It's snowing*. Per aquesta raó, s'ha proposat una alternativa a aquesta hipòtesi que defensa l'existència d'un subjecte el·líptic nul que fa que quede buida la posició del subjecte.

Com que els especialistes estan lluny d'arribar a un consens respecte als subjectes d'aquestes construccions nosaltres hem decidit tractar-les com oracions sense subjecte, per la qual cosa, les hem eliminades de la nostra anàlisi.

2.1.4.2 ORACIONS NO FINITES

Els infinitius, els gerundis i els participis, formes que anomenem no finites, es caracteritzen perquè no poden exercir el paper de verb principal. A causa de les seues propietats, aquests tipus de verbs no presenten concordança, llevat del participi que té flexió de gènere i nombre; per aquesta raó no és possible la presència de subjectes explícits.

Si, com hem vist més amunt, el subjecte es caracteritza per concordar amb el verb, és natural que no puguem combinar un SN subjecte amb una forma no finita que no pot manifestar marques de concordança. La conclusió, per tant, a què podem arribar si tenim aquestes evidències és que les oracions amb verb finit no tenen subjecte. Ara bé, Bel (2002) afirma que no és així, sinó que els subjectes es troben implícits en l'oració però que no es poden manifestar i, fins i tot, ens parla que «hi ha una qüestió intuïtiva, de caràcter interpretatiu, que ens indica que els infinitius tenen subjecte» (BEL: 2002, 1094).

En aquest cas, igual que en l'anterior, hem volgut deixar de banda aquelles construccions problemàtiques que s'allunyen del subjecte prototípic. Per aquesta raó, en aquest treball hem decidit seguir la primera hipòtesi plantejada: els verbs finits no tenen subjecte.

2.1.4.3 CONSTRUCCIONS AMB EL VERB *Haver-hi*

Hom sap que el verb *haver* en català gaudeix d'una gran varietat de significats i funcions segons el paper que tinga dintre de l'oració: pot ser l'auxiliar d'un verb principal per crear el compost d'aquest: *he cantat*; si precedeix un infinitiu introduït per la preposició *de* es converteix en una perífrasi d'obligació: *has d'anar a treballar*; i també pot anar acompanyat del pronom *hi*. Aquesta última construcció del verb *haver* és la que ens interessa en aquest cas, ja que les seues propietats ens han portat a suprimir-lo de la nostra anàlisi.

El pronom *hi* adjuntat al verb *haver* dóna lloc a la formació d'un verb impersonal i transitiu. Açò significa que aquest tipus de construccions no presenten subjecte però sí complement directe i, per tant, implica tractar-les com un SV. A més, cal saber que aquesta forma verbal és invariable, no canvia de nombre, ja que el verb no concorda amb el complement directe, tot i que en el llenguatge col·loquial és molt habitual la concordança: *hi han moltes coses* (Laura 4;0.10).

Atesa la complexitat de les construccions amb el verb *haver-hi*, les quals mereixen un apartat on se'n pugua parlar llargament, hem decidit excloure-les de l'estudi. Aquestes construccions, juntament amb les de *verbs meteorològics* i les oracions finites, no poden tractar-se com formes protípiques de subjecte, per la qual cosa no són rellevants per a aquest treball.

2.1.4.4 ALTRES CASOS

En els tres punts anteriors hem esmentat quines formes gramaticals no hem inclòs dintre de la nostra anàlisi. Amb tot, encara hi ha altres formes que trobem en la parla col·loquial i que no hem considerat vàlides.

Fins ara, podem dir que la teoria chomskiana ens ha quedat clara a l'hora de realitzar l'anàlisi sintàctica d'oracions diguem-ne ideals, però no de la parla real. Així doncs, què passa, quin ha estat el resultat d'aplicar la gramàtica generativa per a l'estudi d'una conversa espontània i col·loquial? En aquesta situació quotidiana hem pogut comprovar que no és gens fàcil posar en pràctica aquestes teories. És cert que sí que hi

podem trobar oracions fàcilment analitzables, tanmateix a l'hora de transcriure una conversa hem de tenir en compte diversos factors: d'una banda, és el transcriptor qui ha de determinar les pauses segons el seu criteri, és a dir, els límits entre oracions són difusos i imprecisos. Un altre tret de l'oralitat és la producció de frases incompletes. La parla és l'expressió del pensament dels parlants per tant, és fàcil trobar frases inacabades, ja que els pensaments no són estàtics i la llengua reflecteix aquesta variabilitat, i molt més si els nostres objectes d'estudi són xiquets menors de 5 anys.

Així doncs, i atenent les dificultats que hem esmentat, hem tractat d'acotar tota la informació que hi ha transcrita als fitxers. Per tant, cal saber que hem rebutjat tots els casos que presentaven expressions intel·ligibles, interrompudes, en altres llengües i aquelles que presentaven una sola paraula d'assentiment o de negació. Tampoc hem inclòs les oracions d'imperatiu, les cançons ni les imitacions. Considerem imitació una declaració que reproduceix una producció adulta, ja siga parcial o completa, que no aporte informació nova, i no presente cap tipus d'alteració morfològica (VALIAN: 1991, 38). Veiem alguns exemples del que hem esmentat:

(5)	a. un bon "ibrubins" el van "gerenar" com un trosset de "pau"	(Guillem 3;6.11)	<i>inintel·ligible</i>
	b. me'n vaig a &ca +/.	(Gisela 3;6.28)	<i>interrompuda</i>
	c. calleu tontos	(Àlvar 2;9.11)	<i>imperativa</i>
	d. Popeye el marino soy	(Guillem 3;10.28)	<i>cançó en espanyo</i>

2.2 ANÀLISI DE DADES ESPONTÀNIES

Arribats en aquest punt, podem considerar que ens trobem a la part central del nostre treball. A partir d'aquest moment iniciem l'estudi empíric d'anàlisi de dades espontànies amb la finalitat d'aconseguir l'objectiu final: comprovar si els xiquets catalanoparlants han adquirit correctament el paràmetre del subjecte nul. Així doncs, i sense més dilacions, passem a explicar la feina realitzada.

En aquest primer apartat de l'estudi de dades espontànies ens hem centrat a calcular quina és la freqüència d'ús de subjectes en els xiquets. L'estudi de la freqüència no és el factor que determinarà si els

xiquets saben que la seua llengua és de subjecte nul o si, per contra, exigeix la presència d'aquest. Tanmateix, ens pot acostar a altres fenòmens més determinants que haurem d'explicar.

Seguint l'exemple de Valian (1991), en el nostre estudi també dividim les produccions en quatre grups diferenciats segons les edats dels parlants, d'aquesta forma ens serà molt més fàcil la comparació dels nostres resultats amb els de l'anglès; i així, podrem observar «si les diferències entre aquests dos tipus canònics de llengües es reflecteixen en el llenguatge dels xiquets, o si els xiquets les tracten com dues llengües iguals»⁶ (VALIAN: 1991, 35). Si partim de la hipòtesi que totes les llengües de subjecte nul han d'expressar els mateixos trets, els nostres resultats hauran de coincidir, o al menys aproximar-se, a les dades per a l'italià que trobem en Valian.

2.2.1 PREDICCIONS

Tal com hem esmentat en la introducció, en aquest treball ens basem en la hipòtesi del VEPS, la qual defensa l'adquisició primerenca dels paràmetres, en aquest cas el del subjecte nul. Per aquesta raó, si un xiquet parlant de l'anglès entén que la seua llengua requereix subjectes i que solament podrà prescindir d'ells en contextos molt específics, el seu percentatge de subjectes haurà de ser molt més elevat que no pas el d'un xiquet catalanoparlant, el qual entén que els subjectes plens són opcionals en aquesta llengua. De la mateixa manera, un xiquet parlant d'anglès no hauria de fer *pro*, ja que no forma part de la seua gramàtica.

2.2.2 MÈTODE

2.2.2.1 CATALÀ

a) Dades dels participants

El material que hem emprat per al nostre estudi prové de la transcripció dels enregistraments de dos xiquets: Guillem i Àlvar; i quatre xiquetes: Jordina, Laura, Júlia i Gisela; tots sis parlants nadius de català. Aquests materials els hem extret de la base de dades CHILDES (MAC WHINNEY: 2002). Hem analitzat tots els fitxers possibles, tot i que la

---

⁶ Traducció pròpia.

freqüència d'enregistrament dels xiquets no era la mateixa en tots els casos; des dels 2;4.25⁷ fins a l'edat dels quatre anys, o fins que ja no hi ha més gravacions. Els detalls dels fitxers analitzats apareixen en la taula següent:

	Fitxers	# fitxers	edat
Laura	lau29.cha – lau48.cha	11	2;5.08
Gisela	gis.28.cha – gis50.cha	19	2;4.25
Jordina	jor09.cha – jor11.cha	3	2;7.09
Júlia	jul205.cha – jul206.cha	2	2;5.08
Guillem	gui30a.cha – gui35c.cha gui37.cha – gui48.cha	17	2;5.25 3;11.20
Àlvar	alv.29.cha – alv37.cha	8	2;5.13

Taula 1: Dades dels fitxers analitzats

Com que el nostre estudi tracta de demostrar que els nens adquireixen els paràmetres a una edat molt primerenca, també hem analitzat alguns dels interlocutors adults dels nens, que ens han servit de grup de control. Hem analitzat un total de 20 fitxers corresponents a 12 adults diferents. El criteri que vam seguir per a la selecció fou que els adults escollits disposaren d'una quantitat suficientment gran de dades.

b) Procediment

Per dur a terme el nostre treball hem seleccionat, com ja hem explicat en el punt anterior, els fitxers que s'ajustaven a les nostres necessitats. A continuació, hem destriat totes les produccions amb verb i les hem dividides: hem separat aquelles que contenien subjecte explícit de les que presentaven *pro*, i al seu torn, hem diferenciat les oracions simples de les subordinades.⁸ D'aquesta manera, tota la informació que ens interessava ha quedat ben diferenciada i ens ha permès realitzar amb molta més facilitat les taules de percentatges.

⁷ Per a interpretar l'edat dels subjectes l'ordre dels números és: anys, mesos i dies.

⁸ En l'annex trobareu totes les taules realitzades.

En aquest estudi, per poder identificar el comportament prime-
renc en els xiquets hem dividit totes les realitzacions d'aquests en quatre
grups d'edat.⁹ Aquesta manera de treballar ens permet veure l'evolució
que experimenten els usuaris a mesura que van creixent. Així doncs,
abans d'entrar al nucli central d'aquest treball, veurem la primera com-
paració que farem entre xiquets i adults, centrant-nos en el tema tractat:
el total de produccions vàlides.

	GRUP I	GRUP II	GRUP III	GRUP IV
Franja d'edat	2;4.25 – 2;7.29	2;8.0 – 2;11.25	3;0.02 – 3;7.16	3;10.0 – 4;2.03
Mitjana	21%	32%	35%	33%

Taula 2: Resum dels resultats de percentatges de produccions vàlides dels xiquets¹⁰

Aquesta taula ens mostra que el primer grup d'edat té el percen-
tatge de produccions vàlides més baix, concretament 11 punts per davall
del grup que el segueix. En un primer moment potser no considerem
rellevant aquesta diferència però si recordem que ens trobem davant
d'un estudi amb xiquets aquesta idea canvia, ja que en aquests casos cal
tenir present que el factor edat és una variable fonamental —més enda-
vant parlarem dels efectes de maduració. Si parem atenció als tres grups
següents s'aprecia que el percentatge de produccions vàlides s'estabilitza
a poc a poc. Tanmateix, si anem a l'annex i fem una ullada a la taula 1
veurem que la mitjana de les realitzacions dels adults és del 52%. Aquest
fet ens demostra que fins als 4 anys encara hi ha elements de la par-
la que no ens permeten considerar-la 100% adulta. Ara bé, cal re-
marcar que en el nostre estudi ens posicionem a favor de la teoria
que defensa que el paràmetre del subjecte nul s'adquireix durant els
primers estadis de la llengua, tot i que açò no significa que hi haja altres

⁹ És interessant saber que existeix una altre mètode per a dividir les expressions dels
nens, i és a través de la seua MLU (*Mean length of utterance*), és a dir, la llargària
mitjana dels enunciat.

¹⁰ En la taula 1 de l'annex trobareu tota la informació detallada d'aquesta taula i la
corresponent als adults.

paràmetres que s'establisquen més tardanament, amb la maduració, com és el cas de les passives verbals Borer and Wexler (1987).

2.2.2.2 ANGLÉS

Primerament, i abans d'aprofundir en aquest punt, hem de remarcar que tota la informació i les dades de l'anglès que trobem al llarg de tot el nostre treball, les hem extret directament de l'estudi de Valian (1991). El nostre objectiu principal és l'estudi del català però necessitem els resultats de l'anglès per dur a terme la comparació entre ambdues llengües. Per aquesta raó, la informació que hi donarem no serà tan detallada com la del català.

Pel que fa a l'anglès, Valian estudia vint-i-un xiquets (12 xiquetes i 9 xiquets). En aquest cas, la informació no s'extrau de la base de dades CHILDES sinó que és la pròpia psicòloga qui, amb l'ajuda d'un transcriptor, enregistra els subjectes. En l'article de Valian trobem que els xiquets també es divideixen en quatre grups. No obstant això l'autora els ha separat segons la seua l'MLU (*Mean length of utterance*) que és calculada segons Brown's (1973).

D'igual manera que hem fet en el cas català, en aquest estudi també s'han eliminat aquelles produccions inintel·ligibles, interrompudes i aquelles que solament estaven formades per una sola paraula d'assentiment o de negació. Les imitacions i les respostes rutinàries tampoc s'han fet servir. A més d'aquests criteris, l'estudi de Valian (1991) especifica que, a causa de les característiques pròpies de l'anglès, les preguntes i les construccions declaratives s'han inclòs en l'anàlisi. Un altre problema derivat de la gramàtica anglesa i que queda reflectit en aquest estudi és el fet de no saber cert si els xiquets anglesos accepten que les preguntes introduïdes per *Wh-* tenen subjecte o no. Per aquesta raó es van realitzar dos estudis, un que inclou les oracions interrogatives i l'altre que pren com a subjecte un pronom.

2.2.3 PRODUCCIÓ TOTAL: ORACIONS SIMPLES VS SUBORDINADES

En aquest punt del nostre treball estudiarem la freqüència d'ús de les oracions simples i subordinades, ja que els dos punts que segueixen

prendran aquestes dues construccions com a marc de referència per a l'estudi dels subjectes.

Gràcies a la capacitat sintetitzadora de les oracions subordinades no resulta estrany que aquestes predominen en el llenguatge escrit. Ara bé, passa el mateix amb el llenguatge oral? Podem avançar que no és així. L'espontaneïtat del discurs facilita la presència d'oracions coordinades en detriment de les subordinades; especialment notables és la presència de coordinades unides pel nexce copulatiu *i*.

2.2.3.1 CATALÀ

Per veure si els nostres plantejaments respecte a la freqüència d'aquestes construccions són encertats, hem analitzat tots els fitxers escollits i hem separat oracions simples de subordinades. Tot seguit, hem realitzat per a cada grup d'edat (també per als adults), una taula com la que presentem a continuació:¹¹

	Edat	ORACIONS SIMPLES		ORACIONS SUBORDINADES	
		Nombre	Percentatge	Nombre	Percentatge
Grup I	2; 4.25	26/26	100%	0/26	0%
	2; 5.08	30/30	100%	0/30	0%
	2; 5.08	62/62	100%	0/62	0%
	2; 5.13	34/34	100%	0/34	0%
	2; 5.25	18/19	95%	1/19	5%
	2; 5.29	26/26	100%	0/26	0%
	2; 6.10	26/26	100%	0/26	0%
	2; 6.23	20/22	91%	2/22	9%
	2; 6. 25	27/27	100%	0/27	0%
	2; 6.25	26/26	100%	0/26	0%
	2; 6.25	63/63	100%	0/63	0%
	2; 7.09	22/22	100%	0/22	0%
	2; 7.09	157/165	95%	8/165	5%

¹¹ En la taula 4 de l'annex trobareu les taules completes.

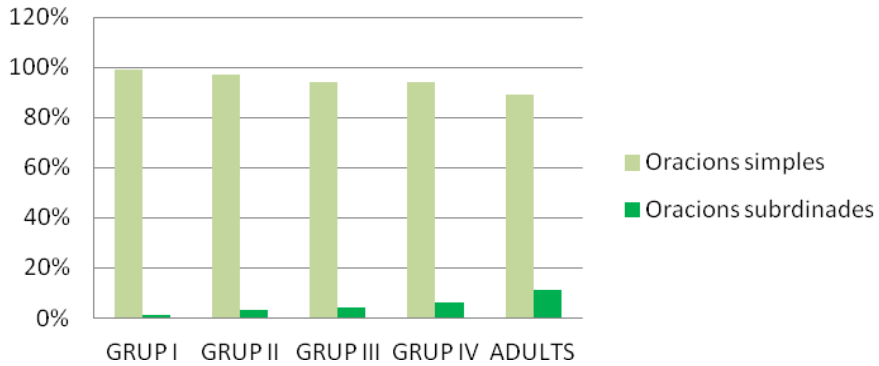
	2; 7.16	31/31	100%	0/31	0%
	2; 7. 20	63/65	97%	1/65	2%
	2; 7.25	56/56	100%	0/56	0%
	2; 7.29	28/29	97%	1/29	3%
MITJANA			98%	11	2%

Taula 3: Freqüència d'ús d'oracions simples i subordinades dels xiquets catalanoparlants.

Per obtenir el percentatge d'ús d'ambdues construccions hem introduït en el denominador totes les produccions que complien els nostres requisits de validesa i en el numerador el tipus de construcció que ens interessava, és a dir, les oracions simples o les subordinades.

Com mostra la taula, la mitjana d'oracions subordinades en nens menors de 3 anys és mínima, solament el 2% de les seues produccions es correspon a aquest tipus de construccions. En aquest primer contacte amb la gramàtica infantil veiem que la diferència entre un tipus d'oració i l'altre és exageradament alta. Per tant, podem plantejar dues hipòtesis: (1) els nens tenen una gramàtica distinta a la dels adults i, en conseqüència, arribarà una edat que començaran a construir oracions subordinades, o (2) vertaderament la tendència general dels catalanoparlants és de formar oracions simples.

Per eixir de dubtes seguirem amb l'anàlisi de la resta de grups. Pel que fa el Grup II, hi ha un 97% de construccions simples respecte d'un 3% de subordinades. El Grup III per la seua banda, descendeix al 96% de simples i augmenta un punt les subordinades i el Grup IV disminueix l'ús d'oracions simples i se situa al 94% mentre que el percentatge de les subordinades s'eleva fins al 6%. Com podem observar, hi ha una certa tendència descendent del percentatge d'oracions simples que provoca un creixement proporcional de les subordinades, tanmateix aquesta disposició és molt lleu. Si volem saber de manera certa quin és el comportament general dels parlants haurem de veure els resultats del grup de control, que són els següents: 89% oracions simples, 11% oracions subordinades. Així doncs, aquesta seria la gràfica de la freqüència d'ús d'aquestes dues construccions:

Gràfica 1: Comparació de l'ús d'oracions simples i subordinades per part dels xiquets i els adults catalanoparlants

És cert que, com hem avançat, hi ha un augment de les proposicions subordinades des dels 2;4.25 fins l'edat adulta; ara bé, es tracta d'una tendència molt lleu que pot ser resultat de la maduració de la gramàtica del parlant. Tanmateix, tot i aquestes petites oscil·lacions entre grups, la gràfica mostra una preferència clara per les oracions simples des d'edats molt primerenques. Així doncs, la mitjana de la freqüència d'ús d'aquestes construccions en els quatre grups d'edat és del 96% per a les oracions simples i del 4% per a les subordinades.

En resum, atenent als resultats de la gràfica i de les taules direm que de les dues hipòtesis presentades adés ens quedem amb la (2): malgrat que els adults fan gairebé el doble de subordinades que els xiquets —pel fet de tenir gramàtiques més madures—, els xiquets presenten un comportament que segueix l'adult, ja que hi ha preferència per l'ús de l'oració simple. Açò ens permet veure que aquest és un tret propi de la llengua.

2.2.3.2 ANGLÈS

Per conèixer els resultats de l'anglès hem extret les dades de l'estudi de Valian (1991). L'autora divideix el seu treball en cinc apartats, que anomena estudis (*Studies*) i les dades corresponents a cadascuna de les construccions que ens interessin es troben dintre d'apartats diferents. Així, totes les dades de les oracions simples són exposades en

el primer, «*Subject use*»; mentre que les subordinades hi són en el quart, «*To, tense and subordinate clauses*».

Per obtenir el percentatge d'ús d'ambdues construccions hem seguit el mateix procediment que amb el català, és a dir, el denominador és format per totes les produccions vàlides mentre que el numerador pel tipus de construcció que tractem en cada moment, això és, les oracions simples o les subordinades. Així doncs, aquests són els resultats d'aplicar la fórmula:

	ORACIONS SIMPLES		ORACIONS SUBORDINADES	
	Nombre	Percentatge	Nombre	Percentatge
Grup I	426/430	99%	4/430	1%
Grup II	1028/1039	99%	11/1039	1%
Grup III	1923/2000	96%	77/2000	4%
Grup IV	709/749	95%	40/749	5%
Mitjana		97%		3%

Taula 4: Freqüència d'ús d'oracions simples i subordinades dels xiquets angloparlants

Com mostren els resultats de la taula, l'ús de les subordinades també augmenta amb l'edat encara que de manera molt lleu, igual que passa en català. Tanmateix, allò més visible és que, novament, les oracions simples van per davant de les subordinades; tant és així que ambdues llengües coincideixen en la freqüència d'ús: les subordinades suposen el 3% de les produccions mentre que les simples equivalen al 97% restant. Així doncs, si superposàrem la gràfica del català i la de l'anglès veuríem que són pràcticament idèntiques. La coincidència exacta en l'ús de les dues construccions, però, ha estat allò més cridaner. Aquesta correspondència entre llengües de característiques tan diferenciades ens fa pensar que, potser, la freqüència d'ús d'oracions simples i subordinades siga un dels principis de la gramàtica universal. Així doncs, seria comú a totes les llengües.

Amb tot, si fem un estudi més detingut i parem atenció al nombre de subordinades que produeixen els xiquets observem que hi ha un salt important del grup II al grup III i el mateix passa amb les dades

del català: 16 subordinades el grup II i 52 el grup III. Quin és el motiu d'aquesta diferència? Segons explica Valian (1991, 67) les dades donades per a l'anglès poden suggerir qualsevol d'aquestes dues opcions: d'una banda, podem pensar que els xiquets del grup I ja tenen coneixement de les subordinades, per tant el seu ús és genuí; o d'una altra, que aquest coneixement es retarda fins al grup III, és a dir, que no és fins arribar a l'edat dels 3 anys que els xiquets comencen a produir subordinades de manera conscient.

Valian, però, no està d'acord amb aquest plantejament i considera que la producció baixa de subordinades en els dos primers grups és conseqüència de la complexitat de l'estructura. Les clàusules subordinades exigeixen un coneixement de les conjuncions subordinants individuals i de la incrustació d'una clàusula dintre de l'altra. Per tant, les subordinades augmenten a mesura que els xiquets poden manejar frases més llargues i complexes. Així doncs, ens quedem amb la primera interpretació que defensa que els primers usos de subordinades per part dels xiquets són genuïnes.

2.2.4 L'ÚS DEL SUBJECTE

Tot seguit, estudiarem l'ús dels subjectes, primer en oracions simples; i en subordinades, després. L'objectiu d'aquest estudi és veure en quins casos els xiquets produeixen subjectes i en quins no, i d'aquesta manera saber si han establert correctament el paràmetre del subjecte nul. Per aconseguir aquest objectiu hem realitzat un estudi comparat entre les nostres dades del català i les donades per Valian (1991) per a l'anglès. Així doncs, amb aquesta comparança allò que fem és presentar dues llengües de característiques ben diferenciades per veure si, vertaderament, cada parlant nadiu adquireix els trets propis de la seua llengua. Per aquesta raó, el comportament dels xiquets catalanoparlants i dels anglòfons, respecte a l'ús dels subjectes, ha de ser divergent.

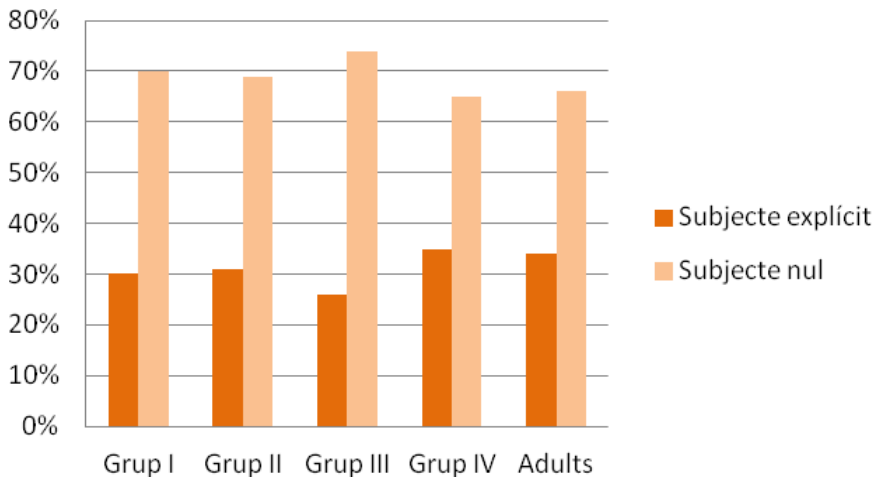
2.2.4.1 EL SUBJECTE EN ORACIONS SIMPLS. COMPARACIÓ CATALÀ-ANGLÉS

Una vegada coneixem la freqüència d'ús de les oracions simples i subordinades en la parla espontània, passarem a estudiar l'ús dels sub-

jectes en ambdues construccions i veurem quin és el comportament de les dues llengües estudiades. A més, també veurem les coincidències o, més bé, divergències entre aquestes i tractarem d'explicar-ne l'origen.

a) *Català*

El denominador per a calcular l'ús del subjecte en aquestes construccions està constituït per totes les oracions simples que hi hem trobat en l'anàlisi dels fitxers. El numerador, per la seua part, està format per les oracions amb subjecte explícit, d'una banda i per les de subjecte nul, de l'altra. Així doncs, tot seguit presentem els resultats de l'anàlisi en forma de gràfica:

Gràfica 2: Producció de subjectes nuls i explícits en oracions simples del català

Amb l'observació d'aquesta gràfica podem extraure informacions diverses: en primer lloc, allò més cridaner i, pel que respecta al nostre estudi, més important és el fet que la freqüència d'ús dels subjectes, tant explícits com nuls, és pràcticament invariable des dels 2 anys i mig fins a l'edat adulta. Açò significa que en les oracions simples els xiquets tenen comportament adult des d'una edat molt primerenca, per tant, podem extraure una primera dada: la freqüència d'ús de subjectes en les ora-

cions simples del català es troba al voltant del 30% quan el subjecte és explícit i del 70% quan es tracta d'un *pro*.

La literatura ens diu que el català, així com l'italià i l'espanyol, és una llengua de subjecte nul, ja que les seues característiques internes li permeten eliminar-lo en diferents contextos, i si observem la gràfica anterior podem afirmar que no es de bades aquesta etiqueta. Si ens fixem, podem veure que els xiquets del grup I, els més menuts, ja produeixen un percentatge molt més elevat de subjectes nuls que no pas d'explícits i aquest fenomen, en compte d'anar en detriment —com veurem en l'anglès— es manté fins a l'edat adulta. Per tant, podem dir que la tendència natural dels catalanoparlants és d'executar oracions sense subjecte. És més, si volem reafirmar que el català és una llengua de subjecte nul, podem comparar els nostres resultats amb els de l'italià que també es recullen a l'article de Valian (1991) i veurem que coincideixen perfectament: solament s'empra el subjecte explícit en un 30% dels casos en ambdues llengües.

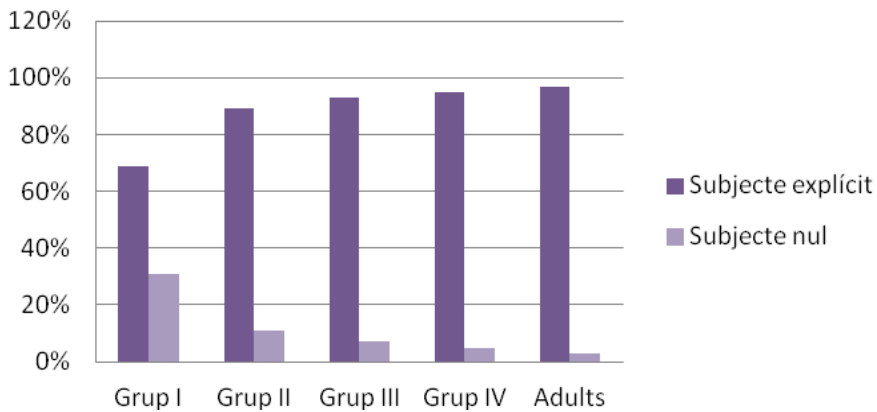
En resum, d'aquest primer estudi podem extraure la conclusió que els xiquets catalans sí que han adquirit correctament el paràmetre del subjecte nul, almenys pel que fa a les oracions simples, ja que el comportament dels quatre grups d'edat és pràcticament invariable respecte del dels adults.

b) Anglès

Abans d'exposar els resultats de l'anglès farem alguns aclariments: en primer lloc, cal destacar que per a les dades de l'anglès Virginia Valian té en compte diversos factors. Així, estudia d'una banda l'ús dels subjectes en general i d'una altra, l'ús dels subjectes pronominals. Al seu torn, dintre d'aquest estudi dels subjectes pronominals primer treballa amb la totalitat d'aquests i després elimina les oracions interrogatives.

És important tenir presents totes aquestes dades perquè en el nostre estudi solament ens centrem en l'ús dels subjectes en general, no distingim entre pronoms i altres formes de subjecte. Per aquesta raó, a partir dels percentatges d'ús de subjectes que trobem en Valian (1991, 44), del total de produccions vàlides que es mostren en la taula 1 i del total de subordinades que apareixen en el quart apartat d'aquest estudi, hem

calculat el nombre d'oracions simples amb subjecte i sense subjecte que hi ha en anglés. D'aquesta manera, ens ha resultat molt més fàcil comparar les dades d'ambdues llengües, ja que estan agrupades segons el mateixos criteris.

Gràfica 3: Producció de subjectes nuls i explícits en oracions simples de l'anglès

La gràfica 3 mostra la mitjana d'ús del subjecte per a cada grup de l'anglès. El primer mostra una mitjana del 69%, percentatge que considerem força baix si tenim en compte que l'anglès és una llengua que no admet l'omissió de subjectes. Tanmateix, si seguim amb la resta de grups, observem que l'ús del subjecte experimenta un ascens considerable en el grup II que se situa en un 89%, i que després segueix augmentant fins pràcticament el 100% en els grups restants: grup III, 93%; grup IV, 95%; i, finalment, els adults fan ús del subjecte en el 97% dels casos. En paraules de la mateixa lingüista Virginia Valian direm que «*parents are very consistent in using subjects*» (VALIAN: 1991, 46).

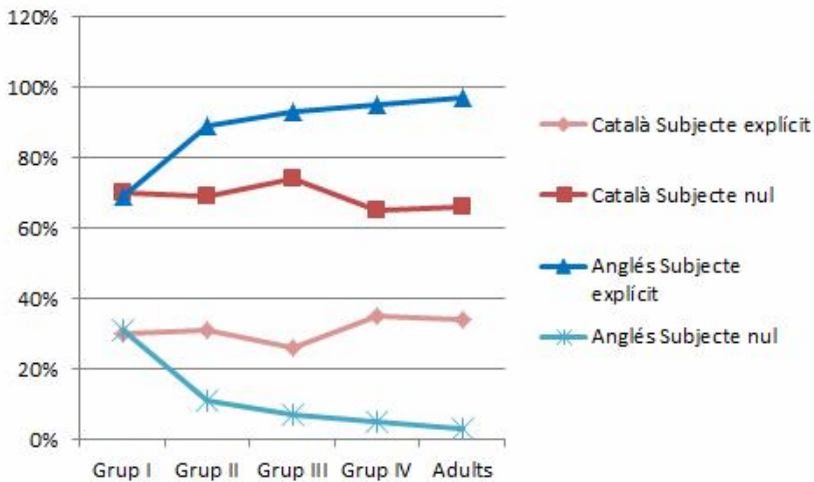
Així doncs, aquestes dades ens mostren que en anglés l'ús dels subjectes augmenta amb l'edat. No obstant això, què passa amb el grup I? Veiem que l'omissió de subjectes és molt marcada (31%). Quin és el motiu d'aquesta ommissió? Si hom pren en consideració aquestes dades del grup I pot pensar, d'acord amb Hyams (1986), que vertaderament els xiquets anglesos estableixen malament el paràmetre del subjecte nul i que amb els anys el corregeixen. Amb tot, com que nosaltres no estem

d'acord amb aquesta afirmació sinó que defensem la hipòtesi del VEPS, esperarem a l'estudi de les oracions subordinades per extraure'n una conclusió definitiva, ja que si la hipòtesi de Hyams és encertada els xiquets anglesos hauran de presentar un percentatge elevat d'omissió de subjecte en les clàusules subordinades.

c) Reflexió

Les dades que extraiem de la comparació entre el català i l'anglès ens mostren que els xiquets parlants de català es comporten de manera molt diferent dels que ho fan en anglès respecte a l'ús dels subjectes. Els primers compleixen les expectatives esperades per una llengua romànica de subjecte nul, ja que solament el 30% de les seues expressions contenen subjecte explícit. Pel contrari, els xiquets parlants d'anglès inclouen els subjectes en la majoria de les seues oracions, l'utilitzen més del doble de vegades que els catalans: 89% enfront del 30% dels catalans. Així doncs, la gràfica de l'ús dels subjectes en les dues llengües estudiades quedaria de la següent manera:

Gràfica 4: Comparació de les produccions de subjectes en oracions simples, entre xiquets i adults catalanoparlants i angloparlants

La gràfica mostra clarament la tendència de les dues llengües. En primer lloc, observem que d'acord amb les característiques pròpies de cada llengua, el català fa ús del subjecte nul moltes més vegades que de l'explícit. Al contrari, l'anglès utilitza molt més els subjectes explícits que no pas els nuls. A més a més, també observem que, mentre que en anglès els subjectes explícits augmenten amb l'edat i l'omissió disminueix; en català utilitzar tant el subjecte nul com l'explícit és invariable dintre d'aquest període d'estudi. Com hem avançat en l'apartat anterior, la tendència de l'anglès a disminuir els subjectes nuls és qüestió de l'edat. Tanmateix, aquest tema el reprendrem al següent punt quan tractarem les oracions subordinades.

En resum, els xiquets catalans i els americans a edats més o menys comparables i amb nivells lingüístics semblants, mostren un ús diferent del subjecte, amb diferents graus. Aquesta tendència ve marcada des dels primers estadis, és a dir, els xiquets segueixen el mateix esquema que els adults de la seua pròpia llengua, tot i que els xiquets anglesos del grup I presenten una certa anomalia. No obstant això —hi insitim—, aquest cas concret el reprendrem al punt següent amb l'estudi de les subordinades.

2.2.4.2 EL SUBJECTE EN ORACIONS SUBORDINADES. COMPARACIÓ CATALÀ-ANGLÈS

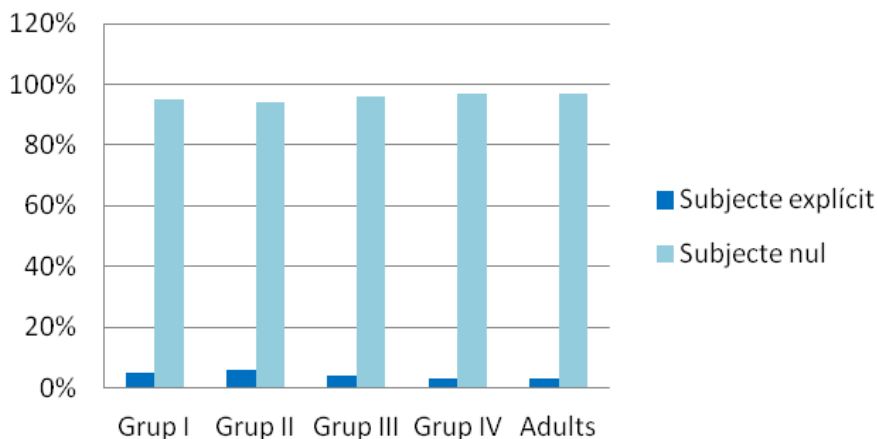
Finalment, hem arribat a l'últim punt d'anàlisi d'aquest treball. Amb l'estudi de les subordinades obtindrem les últimes dades que ens permetran arribar a la conclusió final.

a) *Català*

En el punt 2.3 hem vist que l'ús d'oracions subordinades, pel que fa a les dades espontànies, és molt inferior al de simples. Solament el 3% de les produccions totals dels parlants correspon a aquest tipus d'oracions. Així doncs, partint d'aquesta informació, ens centrarem en estudiar l'ús dels subjectes en les clàusules subordinades.

Per obtenir el percentatge d'ús del subjecte hem considerat com a denominador totes les oracions subordinades que hi hem trobat i com a numerador, primer, aquelles que tenien subjecte explícit, i després les

que presentaven omissió de subjecte. Els resultats d'aplicar aquesta fórmula han estat els següents:

Gràfica 5: Producció de subjectes nuls i explícits en oracions subordinades del català

Aquesta gràfica mostra clarament el predomini absolut dels subjectes nuls respecte de l'explícit. Com hem vist en el punt anterior, la freqüència d'ús de subordinades augmenta a mesura que els xiquets maduren. Tanmateix, açò no afecta l'ús dels subjectes, és a dir, el creixement és proporcional. Açò significa que tot i que els més menuts produeixen menys subordinades que el grup de major edat, la freqüència d'ús dels subjectes és pràcticament invariable a totes les edats. La taula de percentatges que presentem a continuació ens permet veure-hi els valors de manera més clara:

	Subjecte explícit	Subjecte nul
Grup I	5%	95%
Grup II	6%	94%
Grup III	4%	96%
Grup IV	3%	97%
Adults	3%	97%

Taula 5: Ús dels subjectes en les oracions subordinades dels xiquets catalanoparlants

En la taula 5 trobem que, dintre de l'estabilitat d'ús dels dos tipus de subjectes, sí que hi ha un descens dels subjectes explícits. Els dos primers grups, els de menor edat, mostren els percentatges més elevats en l'ús de subjectes explícits: 5% i 6% respectivament. Aquest ús disminueix a mesura que augmenta l'edat dels xiquets fins que se situa en el 3% en el grup IV, el qual coincideix amb el percentatge dels adults. Pel que fa a la presència d'omissió de subjectes, veiem que mostra la tendència inversa de l'explícit, és a dir, augmenta a mesura que ho fa l'edat dels parlants.

Amb les dades recollides i presentades en aquest apartat, reafirmem que el català mostra el comportament esperat en una llengua romànica *pro-drop* (de subjecte nul), atés que l'omissió de subjectes és molt més freqüent que no pas la seua expressió en la frase. Aquest patró ja l'hem vist en l'estudi de les oracions simples (31% de subjectes explícits 69% de nuls) i ara es repeteix en les subordinades. I així com el comportament dels catalanoparlants és pràcticament estàtic en l'ús dels subjectes de les oracions simples, passa el mateix amb les subordinades.

Tot i amb això, observem que encara que el comportament dels parlants és semblant en ambdues construccions (simples i subordinades), hi ha una dada que cal ressaltar: respecte a la caiguda del subjecte en l'oració, les dades ens diuen que el percentatge d'omissió en les subordinades és pràcticament total (96%) mentre que en les simples és inferior (69%). Per què passa això? Considerem que aquest fenomen ve donat per les característiques pròpies de la llengua. És a dir, el català és una llengua de *pro-drop* i per aquesta raó l'ometrà tantes vegades com siga necessari. Dit d'una altra manera, els subjectes hi apareixen explícits si «són necessaris per establir un contrast entre persones, indicar un canvi de referents, evitar redundància o ambigüitat, o emfatitzar el subjecte de l'oració o marcar-lo com tòpic» (RUIZ-SÁNCHEZ: 2013, 1).

Per aquesta raó podem entendre que l'omissió del subjecte siga major en les oracions subordinades, ja que el context de l'oració dóna més informació que en el cas de les simples, i aquest és un fet favorable per a la caiguda del subjecte.

En resum, les dades de l'ús del subjecte, tant nul com explícit, en les oracions subordinades ens mostren que la freqüència donada pel

grup de menor edat és molt pròxima a l'adulta, tot i que no és fins al grup IV que trobem els mateixos percentatges que en adults. Tanmateix, l'ús i la caiguda de subjectes en les oracions subordinades del català és molt constant al llarg dels anys.

b) *Anglès*

En el punt 2.3 hem vist que la freqüència d'ús de les oracions simples i subordinades en anglès i català coincideix perfectament, ja que totes produeixen un 3% d'oracions subordinades enfront del 97% de simples. Tot i aquesta coincidència, allò interessant és que, segons les dades de Valian (1991), el 100% de les oracions subordinades produïdes pels xiquets angloparlants presentaven subjecte. Aquesta és una dada important i que cal tenir present. El fet que no trobem omissió de subjecte en aquestes construccions suggereix que els subjectes nuls en anglès i català tenen causes diferents. Si no fóra així, és a dir, si tingueren el mateix comportament, trobaríem subjectes nuls en anglès igual que els trobem en les gramàtiques adultes de les llengües romàniques *pro-drop*, i açò inclou les oracions subordinades. Per tant, les dades de la producció de subjectes en oracions subordinades que es recullen en Valian (1991) entren dintre de la definició de llengües que no són de subjecte nul, com és el cas de l'anglès.

És clar que una llengua de subjecte nul admet la caiguda de subjecte tant en oracions subordinades com no subordinades i a més, el seu ús és molt més freqüent que no pas el del subjecte explícit. Per la seua banda, les llengües que precisen de subjecte, és d'entendre que el necessiten sempre. Per aquesta raó, quin és el motiu pel qual els xiquets que aprenen anglès elideixen subjectes en oracions simples i no en les subordinades? Si parem atenció a les dades que mostrem dalt queda clar que l'omissió de subjecte va lligada a la seua posició. Diversos estudiosos han tractat aquest tema, entre ells el lingüista italià Luigi Rizzi (2002). Aquest autor defensa que en produccions primerenques els nens tendeixen a ometre subjectes fins i tot quan la llengua no és de subjecte nul. A més, afirma que «subject omission is strongly sensitive to the structural position of the subject, a property which would be totally unexpected under a generalized strategy of deletion of pronouns and other functio-

nal elements» (RIZZI: 2002, 4). Per tant, podem afirmar que la posició és clau per a determinar la presència o l'omissió del subjecte.

Així doncs, ara que veiem reforçada la teoria segons la qual l'omissió del subjecte en anglés sí que va lligada a la seua posició —tal com havíem plantejat més amunt— explicarem el motiu pel qual es produeix aquest fenomen: és cert que hi ha registres de l'anglès adult que admeten l'omissió de subjecte, especialment de la primera persona del singular, per la qual cosa els xiquets també ometran subjectes en aquests contextos «proporcionant evidència d'una visió de continuïtat del llenguatge de nens i adults» (GUSTI: 2002, 183). No obstant això, la causa principal de l'omissió és que el subjecte es trobe situat a la posició d'especificador del sintagma arrel, categoria més elevada, la qual cosa permet la seua ommissió. Aquest fenomen es coneix amb el nom de «privilegi de l'arrel» i permet que l'especificador i el nucli siguen nuls.

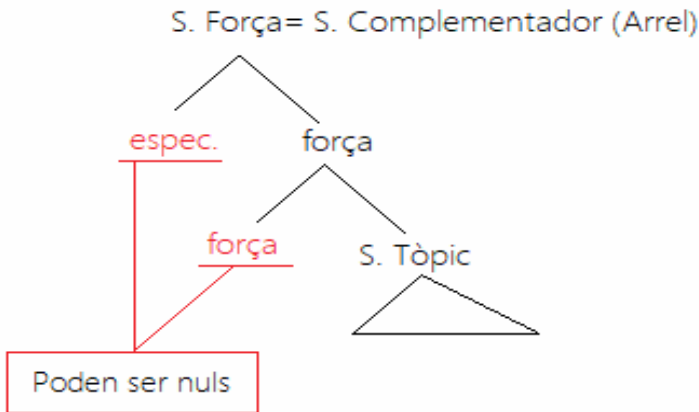

Figura 1: Arbre sintàctic que mostra la caiguda de l'especificador i el nucli del sintagma arrel

Llavors, per què no trobem subjectes nuls en oracions subordinades? Doncs, si tenim present que la caiguda de subjecte és conseqüència de trobar-se aquest en la posició d'especificador de l'arrel, mai podrem trobar subjectes nuls en les oracions subordinades (en anglés), ja que en aquest cas el subjecte no es troba en posició de privilegi de l'arrel; hi ha altres categories per damunt del subjecte subordinat. Aquesta teoria,

per tant, coincideix amb les dades empíriques presentades per Valian (1991) i que nosaltres hem reproduït en aquest apartat del nostre treball.

En resum, aquestes dades reafirmen el que defensàvem en el punt anterior: que els xiquets anglesos presenten subjectes nuls no és perquè han establert malament el paràmetre, ja que si fóra d'aquesta manera, també trobaríem caiguda de subjecte en les oracions subordinades. Per tant, açò demostra que la caiguda del subjecte en anglés durant els primers estadis de la llengua és conseqüència de la seua posició: en oracions simples el subjecte es troba a la posició del privilegi de l'arrel, que afavoreix l'elisió, mentre que en les subordinades hi és dintre de l'oració, la qual cosa no permet que caiga.

c) Reflexió

Els resultats extrets de comparar les subordinades de l'anglés i del català ens mostren, en primer lloc, que la freqüència d'ús de les subordinades en ambdues llengües és la mateixa. El fet que aquests resultats es donen en llengües de característiques tan diferents ens indueix a creure que possiblement aquesta freqüència d'ús siga un principi de la GU i doncs, comú a totes les llengües; tanmateix per afirmar-ho s'hauria de fer un estudi profund que incloguera, d'una banda, l'ús d'aquestes llengües en altres contextos i d'una altra, que estudiara altres llengües per comprovar si aquesta freqüència es manté.

Amb l'estudi dels subjectes de les oracions subordinades hem vist que els xiquets que aprenen català fan un ús molt més freqüent dels subjectes nuls que no pas dels explícits. Aquest tret, però, no és exclusiu dels xiquets sinó que es manté constant amb els anys. És cert que l'ús de les subordinades augmenta a mesura que creixem. Tanmateix, la freqüència d'ús dels subjectes és sempre la mateixa. A més a més, també hem vist que en les oracions subordinades es dona amb més freqüència l'omissió del subjecte, ja que aquest és un entorn que afavoreix la seua caiguda. No obstant això, aquesta ommissió no la trobem en les subordinades de l'anglés. Les dades de l'anglés, per tant, xoquen amb la teoria del restabliment de paràmetres de Hyams, ja que si el paràmetre del subjecte nul s'establira malament l'hauríem de trobar també en oracions

subordinades. Així, la idea d'un paràmetre mal establert és problemàtica. No hi ha evidències que açò s'esdevinga amb altres, és més, l'evidència ens porta a suggerir que els paràmetres es fixen de manera molt primerenca en el desenvolupament del llenguatge (WEXLER: 1998).

L'ús del subjecte en totes les construccions subordinades atestades per Valian mostra que l'omissió del subjecte en oracions simples és conseqüència de la seua posició a l'especificador de l'arrel; i així ho defensa el lingüista italià Luigi Rizzi (2002). És més, aquesta autor va més enllà i afirma que:

The persistency of the phenomenon [omissió de subjectes] throughout the third year of life is not at all a peculiarity of this particular child: it appears to be the general case in the acquisition of Non-Null Subject Languages. Early subject drop thus appears to be a kind of developmental universal (RIZZI: 2002, 5).

3. CONCLUSIÓ

«Els xiquets catalanoparlant menors de 5 anys, han fixat correctament el paràmetre del subjecte nul?» A partir d'aquesta qüestió hem dut a terme el nostre estudi de l'adquisició del subjecte nul en català. Aquest partia de la hipòtesi del VEPS (Very Early Parameters Settings), la qual defensa l'establiment primerenc dels paràmetres en el llenguatge infantil. Segons Gavarró i Cabré-Sans (2009), és comunament acceptat que els xiquets fixen els paràmetres del llenguatge al qual estan exposats durant una etapa molt primerenca de desenvolupament. Per la qual cosa, la nostra hipòtesi de partida defensa que els xiquets catalanoparlants han establert i adquirit correctament el paràmetre del subjecte nul en català i per tant, no hi trobarem diferències entre la gramàtica adulta i la infantil.

A més d'estudiar l'adquisició del paràmetre del subjecte nul en català, també ens hem interessat per les dades de l'anglès que trobem a Valian (1991). La nostra intenció a l'hora d'introduir aquestes dades era poder contrastar els resultats de dues llengües de característiques diferents. I d'aquesta manera, aportar dades empíriques que recolzen la nos-

tra hipòtesi, ja que els resultats d'ambdues llengües, pel que fa al comportament del xiquets en l'ús dels subjectes, han de ser diferents.

Per extraure les conclusions adients, hem dividit el nostre estudi de dades espontànies en tres apartats fonamentals: primerament, hem volgut fer una visió global de la situació d'ambdues llengües, açò suposava l'estudi de la freqüència d'ús d'oracions simples i subordinades. En segon lloc, ens hem endinsat en l'anàlisi dels subjectes nuls i explícits en oracions simples, per als xiquets aprenents de les dues llengües; i per últim, ens hem centrat en les oracions subordinades. En aquest cas, hem seguit el mateix procediment d'anàlisi que amb les oracions simples.

Pel que fa a la freqüència d'ús de les oracions simples i subordinades les dades dels parlants de català i anglés coincideixen. Les dues llengües presenten un percentatge de subordinades molt baix respecte del d'oracions simples: 3% *vs* 97%. Aquest fet, com hem esmentat al seu moment, ens ha portat a la conclusió que podríem trobar-nos davant d'un possible principi universal. Ara bé, malgrat el percentatge tan baix de subordinades que hi existeix, les dades ens mostren que el seu ús augmenta amb l'edat, tant en anglés com en català. Aquest fet ens porta a la conclusió, seguint la idea de Valian (1991), que l'ús de les subordinades augmenta a mesura que la gramàtica dels xiquets madura i els permet realitzar construccions més complexes.

En resum, pel que fa a la freqüència d'ús de les oracions simples i subordinades podem dir que, tot i que augmenta fins l'edat adulta, aquest creixement no és molt pronunciat. Açò ens permet dir que en ambdues llengües el comportament dels xiquets i dels adults és força semblant.

Respecte a l'ús dels subjectes en les oracions simples del català, hem vist que els xiquets mostren el comportament que esperem en una llengua de subjecte nul com la seua, atés que les dades ens mostren un ús molt més freqüent de *pro* (70%) que no pas de subjectes explícits (30%). Per la seua banda, les dades de l'anglés reflecteixen una realitat completament distinta a la del català —fet que encaixa amb el nostre plantejament principal— i ens presenten un 89% de subjecte explícit enfront de l'11% de subjectes nuls. En el cas del català, hem pogut apreciar que el comportament dels xiquets és força constant i semblant al dels adults.

Tanmateix, el grup de major edat, el grup IV, té el percentatge més semblant a l'adult: 35% de subjectes explícits i 65% de nuls, mentre que els adults presenten un 34% i 66% respectivament. Pel que fa a l'anglès, hi ha més diferència, ja que els xiquets més xicotets produeixen un percentatge de subjectes nuls força elevat. No obstant això, les dades del grup IV (95% subjectes explícits, 5% nuls), igual que passa amb el català, són molt pròxims als adults: 97% d'explícits i 3% de nuls.

En resum, pel que fa a l'ús dels subjectes en les oracions simples podem dir que tant els xiquets catalans com els anglesos, quan arriben a l'edat de 4 anys ja presenten una gramàtica adulta. Encara que hi existeixen algunes oscil·lacions entre els diferents grups d'edat dels xiquets i els adults, aquestes s'estabilitzen als 4 anys.

L'últim punt d'aquest treball l'hem dedicat a l'estudi dels subjectes en les oracions subordinades. En el cas del català, les dades ens mostren que l'omissió del subjecte en aquest tipus de construccions és molt més freqüent que en les simples, ja que solament el 4% d'aquestes produccions presenten subjectes explícits. En aquest cas, igual que hem vist amb les oracions simples, el comportament dels xiquets que aprenen català és molt semblant a l'adult, tanmateix el grup IV coincideix en els percentatges d'ús dels adults: 3% subjectes plens i 97% subjectes nuls. Així doncs, amb totes les dades recollides i analitzades, podem dir que els xiquets catalanoparlants sí que han fixat correctament el paràmetre del subjecte nul des de l'estadi de les dues paraules i així es confirma la nostra hipòtesi de partida que, com ja hem esmentat, segueix la hipòtesi del VEPS.

Les dades de l'anglès, per la seua banda, requereixen d'aprofundir una mica més, ja que les oracions simples presenten un percentatge d'omissió de subjecte que no trobem en les subordinades: de fet, no hi ha subjectes nuls en les oracions subordinades de l'anglès. Aquest fenomen és el que portà la lingüista Nina Hyams a formular la seua primera *hipòtesi del pro*, la qual defèn que els xiquets que aprenen anglès estableixen malament el paràmetre del subjecte nul i després el corregeixen. No obstant això, el fet que no trobem subjectes nuls en les oracions subordinades ens indica que la seua caiguda en les simples és conseqüència de la posició del subjecte.

Segons defensa Guasti (2002), els subjectes nuls primerencs d'aquestes llengües tenen les seues pròpies propietats estructurals que els permet distingir-los dels subjectes nuls de les llengües *pro-drop*. Els subjectes nuls de llengües com l'anglès, el francès o el danès no poden ser modelats després —com defensa Hyams—, ja que aquest fet entra en contradicció amb el *principi del subconjunt*¹² perquè els adults de les seues respectives llengües no produeixen subjectes nuls. Per tant, aquests subjectes són l'expressió d'un mecanisme governat per regles la font de les quals és la GU: a saber, el truncament de clàusules.¹³ [...] Els xiquets agafen opcions que la UG posa a la seua disposició (GUASI: 2002, 183).¹⁴

Així doncs, arribem a la conclusió que l'omissió de subjecte en anglès és conseqüència (1) de les característiques pròpies de la GU que (2) permeten que les categories que ocupen la posició d'especificador de l'arrel estiguen «subjectes a la concessió de llicències que no són exclusives del llenguatge infantil» (GUASTI: 2002, 183)¹⁵ i que permeten la caiguda del subjecte, fins i tot en registres col·loquials de l'anglès adult.

A tall de conclusió direm que les dades presentades en aquest treball confirmen de manera satisfactòria la nostra hipòtesi de partida i les nostres prediccions. Així doncs, sostenim que els xiquets catalans han establert correctament el paràmetre del subjecte nul abans de l'edat de 5 anys, com hem pogut veure al llarg de l'anàlisi. Per la seua banda, els resultats de les oracions subordinades de l'anglès ens han permès confirmar que els xiquets anglesos també estableixen correctament el paràmetre del subjecte en aquest mateix període, ja que l'ús dels subjectes és completament distint entre els xiquets catalanoparlants i els angloparlants però coincideix amb les dades dels adults de les seues respectives llengües.

---

¹² Aquest principi defensa que els xiquets no poden restablir un paràmetre a partir d'evidència negativa, és a dir, si els adults no produeixen subjectes nuls els xiquets no poden haver establert el paràmetre en aquest punt.

¹³ Per a més informació, consulteu Rizzi (1993) i Guasti (2002).

¹⁴ Traducció pròpia.

¹⁵ Traducció pròpia.

BIBLIOGRAFIA

- BEL, Aurora (2002): «Les funcions sintàctiques». En *Gramàtica del català contemporani* (vol. 2), Empúries, Barcelona, p. 1086-1097.
- BORER, Haggit, i WEXLER, Kenneth (1987): «The maturation of syntax», en T. ROEPER & E. WILLIAMS (ed.), *Parameter setting* (p. 123-172), Dorecht, Reidel.
- GAVARRÓ, Anna i CABRÉ-SANS, Yolanda (2009): «Subjects, verb classes and word order in child Catalan», *Hispanic Child Languages: Typical and impaired development*, 50, p. 175-194.
- GAVARRÓ, Anna; Meritxell MATA i Eulàlia RIBERA (2006): «L'omissió dels clítics d'objecte i partitius en el català infantil: dades espontànies», *Revista d'Estudis Catalans*, 5, p. 27-44.
- GUASTI, Maria Teresa (2002): *Language acquisition: The Growth of Grammar*, Massachusetts Institute of Technology, Massachusetts.
- HYAMS, Nina (1986): *Language acquisition and the theory of paràmetres*, Dorecht, Reidel.
- HYAMS, Nina (1992): «A Reanalysis of Null Subjects in Child Language», en WEISSENBORN *et al* (ed.), *Theoretical Issues in Language Acquisition*, Lawrence Erlbaum Associates, Nova Jersey, p. 249-263.
- MAC WHINNEY, Brian (2000): *The CHILDES-project: tolls for analysing talk* [tercera edició], Hillsdale, Erlbaum.
- PARRAMON, Xavier (2009): *The acquisition of actional pasives in catalan* (Tesi doctoral del programa de Ciència Cognitiva i Llenguatge, Universitat Autònoma de Barcelona). Recuperat de: [http://filcat.uab.cat/clt/publicacions/tesis/pdf/THE ACQUISITION OF ACTIONAL PASSIVES IN CATALAN.pdf](http://filcat.uab.cat/clt/publicacions/tesis/pdf/THE_ACQUISITION_OF_ACTIONAL_PASSIVES_IN_CATALAN.pdf).
- PICALLO, Carme (2004): «El Programa Minimista en la Teoria de Principis i Paràmetres», *Caplletra*, 37, p. 9-34.
- RAMOS, Joan Rafael (1998): *Introducció a la sintaxi*, Tàndem Edicions, València.

- RIZZI, Luigi (2002): *On the grammatical basis of language development: a case study*, Universitat de Siena, Siena. Recuperat de: http://www.biolinguistics.uqam.ca/Rizzi_2002.pdf.
- RUIZ-SÁNCHEZ, Carmen (2013): "Yo a mí me parece": la gramaticalización de "yo" como marcador de discurso en el español coloquial. Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project. Recuperat de: <http://www.lingref.com/cpp/wss/6/paper2851.pdf>.
- VALIAN, Virginia (1990): «Null subjects: A problem for parameter setting models of language acquisition», *Cognition*, 35, p. 105-122
- VALIAN, Virginia (1991): «Syntactic subjects in the early speech of American and Italian children», *Cognition*, 40, p. 21-81.
- WEXLER, Kenneth (1991): «Optional infinitives, head movement an economy of derivation», en M. Rothweiler (ed.), *Verb movement*, Cambridge University Press, Cambridge.
- WEXLER, Kenneth (1998): «Very early parameter settings and the unique checking constraint: A new explanation for the optional infinitive stage», *Lingua*, 106, p. 23-79.